

İSA MUĞANNA ZİRVƏSİ

Öz təkrarsız əsərləri ilə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində yeni bir dövr açan İsa Muğanna yaradıcılığı həm də janr müxtəlifliyi və zənginliyi ilə həmişə diqqət mərkəzindədir. Hətta mütaliəni heç sevməyənlər belə İsa Muğannanı onun ssenariləri əsasında çəkilməmiş və Azərbaycan kinematoqrafiyasının qızıl fonduna daxil edilmiş olduqca düşündürücü filmlərdən tanıyır.

Elə bu il oktyabrın 26-da N.Nərimanovun xatirə muzeyində müasir Azərbaycan ədəbiyyatının parlaq simalarından biri, görkəmli nasir və ssenarist, xalq yazıçısı İsa Muğannanın (İsa Mustafa oğlu Hüseynov) anadan olmasının 90 illiyinə həsr olunaraq keçirilmiş “İsa Muğanna zirvəsi” adlı tədbirdə də bu barədə geniş danışıldı.

Tədbirdə tanınmış jurnalist, “Vahid” Ədəbi Məclisinin sədri Hacı Rafiq Əliyev, Bakı Dövlət Universitetinin Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının dosentləri filologiya üzrə fəlsəfə doktorları Həqiqət Abdiyeva və Sevinc Muğanna (İsa Muğannanın qızı), İsa Muğannanın nəvəsi, VII sinif şagirdi Səma Ağazadə (Muğanna), “Kredo” qəzetinin redaktoru, yazıçı-şair Əli Rza Xələfli, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi Nemət Məmmədov, “Adəm” Beynəlxalq Xeyriyyəçilər Assosiasiyası İctimai Birliyinin

instrumental ansamblının (bədi rəhbər qəzəlxan-şair Elman Qasid) üzvləri, Bakı şəhər Nəsimi rayonu 46 sayılı tam orta məktəbin müəllim və şagirdləri, dəvət olunmuş digər qonaqlar iştirak edirdilər.

İştirakçılar tərəfindən yazıçının xatirəsi yad edildi, onun həyat və yaradıcılıq yolundan, Azərbaycan nəsrinin yeni mərhələyə qədəm qoymasında fəal iştirakından, yaratdığı əvəzsiz ədəbiyyat incilərindən söz açıldı.

Tədbiri muzeyin böyük elmi işçisi Rəna Qəhrəmanova açaraq qonaqları salamladı. “Ədəbiyyatımızın azman sənətkarı” adlandırdığı İsa Muğannanı dünya şöhrətli qırğız yazıçısı Çingiz Aytmatovla müqayisə edən aparıcı muzeyin fondunda saxlanan və N.Nərimanova həsr olunmuş “Ulduzlar sönmür” adlı bədii filmin çəkiliş tarixi ilə bağlı olan sənəd və materialları da iştirakçılara təqdim etdi. Bildirdi ki, İsa Muğannanın ssenarisi əsasında yaradılmış bu filmin tarixəsi çox maraqlıdır.

Daha sonra muzeyin kiçik elmi işçisi Ləman Alagözlünün hazırladığı, xalq yazıçısı İsa Muğannanın vaxtilə lentə alınmış müsahibəsi və onun ssenarisi əsasında çəkilməmiş filmlərdən ibarət fraqmentlərin toplandığı kiçik videoçarx tədbir iştirakçılarına təqdim edildi.

Sonra söz jurnalist Hacı Rafiq Əliyevə verildi. O İsa Muğannanı rəhmətlə yad edərək şagirdləri bu böyük yazıçının əsərlərindən faydalanmağa çağırırdı. Bildirdi ki, muzey əməkdaşlarının bu tədbirə gəncləri cəlb etməsi təqdirəlayiqdir. Çünki İsa Muğanna yaradıcılığından onların əxs etməli olduqları çox nəsnələr var.

BDU-nun dosenti Həqiqət Abdiyeva isə öz çıxışında vurğuladı ki, İsa Muğannanın ailəsi ilə çox yaxın olub. Yazıçının qızı Sevinc xanım vaxtilə tələbəsi olub və hal-

hazırda onunla bir kafedrada çiyin-çiyinə işləyir. Həqiqət xanım onu da qeyd etdi ki, o, İsa Hüseynovun yaradıcılığını tədqiq etmiş və hazırda tələbələrə bu böyük yazıçını tədris edir. Odur ki, N.Nərimanovun xatirə muzeyində keçirilən bu tədbirdə iştirak edə bildiyi üçün özünü xoşbəxt sayır.

“Kredo” qəzetinin baş redaktoru, şair-publisist Əli Rza Xələfli İsa Muğanna yaradıcılığının qeyri-adiliyindən danışıaraq qeyd etdi ki, o, öz sənətinə, idealına o dərəcədə vurğun idi ki, ilhamının gücü ilə qələmə aldıklarının hardansa ona diktə edildiyini söyləyirdi. Əli Rza müəllim N.Nərimanovu da, İsa Muğannanı da dahi adlandıraraq bildirdi ki, dahilər öz zamanının axarını dəyişib onu daha uğurlu səmtə yönəltməyi bacaran adamlardır və bu iki insanın hər birində dahilərə məxsus həmin keyfiyyət olmuşdur. Daha sonra Ə.R.Xələfli çıxışına davam edərək dedi:

İsa Muğanna bəxtin ən parlaq ulduzu altında doğulmuşdu. Onun qeyri-adi istedad sahiblərinə xas olan öncəgörmə gücü vardı. Bəlkə də, elə bu şaman ehtirasının sayəsində o, tarixin necə dəyişəcəyini anlamışdı. Hələ Sovet imperiyasının dağılması prosesinin başlanğıcına çox qalırdı. Və o, ideal müstəvisinə gəldi. Bu müstəvidə İsa Muğanna Azərbaycanın tarixi taleyində iflic yaratmış

ehkamları darmadağın elədi. Təbii ki, onun bu yeni aspektdə üzə çıxan düşüncə və duyğularını yetərincə anlayanlar yox idi, və yaxud çox az idi. Özü deyirdi ki, «məni az-çox duyan filologiya elmləri doktoru Qəzənfər Kazımovdur. Birinci olaraq Qəzənfər Kazımov idealdə mənim tarixi səsleşmələrimə cavab verə bilmişdi». Bu ifadələri hərfi hərfinə dəqiq olmasa da, mahiyyətə İsa Muğanna təsadüfi demirdi. Çünki o, görürdü ki, cəmiyyət hələ ideal düşüncəsinə hazır deyil.

İsa Muğannanın İsa Hüseynovdan bir çox əsaslı fərqləri vardı. Doğrudur, İsa Muğanna İsa Hüseynovun özülləri üstündə ucalmışdı. Özünün söz möhtəşəmliyi ilə İsa Hüseynov düşüncəsinə borclu idi. Amma o, elə bir mərhələyə çatmışdı ki, artıq İsa Hüseynov düşüncəsi ilə razılaşmırdı. Qalan vaxtını ruhundakı yeni keyfiyyət dəyişməsi ilə İsa Muğannanı təqdim etməyə sərf etmək istəyirdi. Və o, buna nail oldu. Sözüünün, sənətinin qüdrəti ilə göstərdi ki, İsa Muğanna dünyanı daha mükəmməl görür. İsa Muğanna düşüncəsi özündən sonrakı ədəbi mühitə elə təsir göstərdi ki, sözü yeni yanaşma artıq problem olmadı. Bu mənada İsa Muğanna yeni ədəbi məktəbin banisi idi. O, ehkamları dağıdırdı. Dində dağıdırdı, dilə münasibətdə dağıdırdı. Düşüncələri iflic eləyən dini müstəvinə tarmar eləyirdi. Bütün bunlar İsa Muğannanın timsalında Azərbaycan fenomeni idi.

Sevinci Muğanna - İsa Muğannanın qızı, Səma Muğanna - İsa Muğannanın nəvəsi bu gün Azərbaycan ədəbi-mənəvi mühitində İsa Muğannanın kimliyi haqqında danışır, demək, İsa Muğanna sözünü ocağın özündən əxz etmək, öyrənmək imkanları hələ tükənməyib. Burada - yəni Nəriman Nərimanovun xatirə

muzeyində İsa Muğannanın 90 illik yubileyinin qeyd olunması təsadüfi deyil. Kəmalə xanım Nərimanova belə bir tədbirin təşkilində, əslində, nəsilərin varisliyini qorumaq naminə çox dəyərli bir təşəbbüsdə bulunub.

İsa Muğanna «Doktor Nəriman» filmində Azərbaycanın tarixi taleyində Nəriman Nərimanovun necə böyük rolu olduğunu Azərbaycan xalqına qədərincə çatdırıb. O, Nəsiminin, Nəriman Nərimanovun... kimliyini yaxşı bilirdi. Dünya möhşərdən keçsə də, İsa Muğanna unudulmayacaq. - Ə.R.Xələflinin bu çıxışı maraqla dinlənildi.

Fizika-riyaziyyat elmləri namizədi Nemət Məmmədov bu tədbirin məhz N.Nərimanovun xatirə muzeyində keçirilməsinin çox sevindirici olduğunu söylədi. O, İsa Muğannanın yaradıcılığını yüksək qiymətləndirərək bildirdi ki, xalq yazıçısı heç kəsin demədiyini, deyə bilmədiklərini qələmə aldı və ədəbiyyatımızda yeni bir cığır, yeni bir səhifə açdı.

Sonra söz 46 sayılı məktəbin 9-cularına verildi. Onlar yazıçının həyat və fəaliyyət yoluna ekskurs edərək yaradıcılığından söz açdılar. Şagirdlərin ifasında yazıçının “Zəhər” hekayəsi səsləndirildi.

Məktəbin dil-ədəbiyyat müəllimi İradə Ağayeva onların ifasını bəyənib alqışlayan elm və ədəbiyyat adam-

larına müraciətlə bildirdi ki, bu gün onun şagirdlərinin yaddaşından heç zaman silinməyəcək. Çünki onlar üçün nüfuzlu elm ocaqlarında dərs deyən elm və ədəbiyyat nümayəndələri ilə görüşün özü böyük bir məktəbdir.

Sonda söz yazıçının qızı Sevinc Muğannaya verildi. Sevinc xanım muzey rəhbərliyinə, bütün iştirakçılara dərin təşəkkürünü bildirdi. Atasına haqda acılı-şirinli xatirələrini bölüşən Sevinc xanım yazıçının vaxtilə ona verdiyi öyüd-nəsihəti - yəni həmişə mütaliə etmək və yeni biliklər əldə etmək vərdisinə yiyələnməyi bütün gənclərə məsləhət bildi. Sevinc xanımın qızı, hazırda VII sinifdə təhsil alan Səma Ağazadə də babası ilə bağlı şirin xatirələrini danışdı.

Tədbirin gedişatı boyunca musiqiyə də söz verildi. “Adəm” Beynəlxalq Xeyriyyəçilər Assosiasiyası İctimai Birliyinin instrumental ansamblının ifasında həzin melodiyalar səsləndi. Qəzəlxan şair Elman Qasid öz qəzəllərini təqdim etdi.

Tədbirin sonunda muzeyin direktoru Kamilə Hüseynova tədbirin təşkilinə olduqca böyük köməklik göstərmiş Hacı Rafiq Əliyevə, bütün iştirakçılara, eləcə də “Adəm” Beynəlxalq Xeyriyyəçilər Assosiasiyası İctimai Birliyinin rəhbəri Nəcat Əsgərova, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin rektoru Ceyran Haşımova, Asəf Zeynallı adına musiqi kollecinin rəhbərliyinə təşəkkür və minnətdarlığını bildirdi.

Sonda xatirə şəkilləri çəkildi.

Rəna Qəhrəmanova
N.Nərimanovun xatirə muzeyinin
böyük elmi işçisi